

УДК 378.3/.5.048:331.548

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-2-39>**Юлія МАТВІЇВ-ЛОЗИНСЬКА,***orcid.org/0000-0002-6726-2537*

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Національного університету «Львівська політехніка»

(Львів, Україна) *lozynskajuliya@yahoo.com*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті розглядається тематика організації та проведення профорієнтаційної роботи в закладах вищої освіти, яка є актуальною в період зниження народжуваності населення, що впливає на кількість студентів закладу вищої освіти. У цих умовах виникає жорстка конкуренція між закладами вищої освіти щодо наповненості студентами місць державного замовлення й на комерційній основі. Ця проблема висвітлюється як один із основних видів діяльності закладу вищої освіти, спрямований на забезпечення студентського сегменту потенційними абітурієнтами. У науковій статті охарактеризовано мету, яка полягає в підготовці та проведенні засобами іноземної мови навчальних заходів у середніх школах викладачами закладів вищої освіти, щоб зацікавити й мотивувати випускників шкіл до вступу в поданий заклад вищої освіти. Висвітлюються різноманітні аспекти проведеної діяльності на базі окремих шкіл Львова. Проведено аналіз релевантних публікацій з поданої проблематики. Доведено, що ця тема досліджувалася науковцями, застосування цієї проблеми має найбільше значення для практичної її реалізації. Продемонстровано практичне застосування прикладної дисципліни іноземної мови з метою популяризації навчального предмета й закладу вищої освіти, де ця дисципліна викладається. Подано план типового заняття з іноземної мови для проведення серед потенційних абітурієнтів. Наведено приклади вправ і завдань для випускників шкіл, зразок вікторини між командами класу на визначення рівня володіння англійською мовою, тематику можливих дискусій на подану тематику серед випускників шкіл тощо. Виокремлено сильні та слабкі сторони проведеного процесу на базі середніх шкіл міста Львова. На основі досвіду проведення профорієнтаційних заходів у школах подано практичні рекомендації щодо вдосконалення організації профорієнтаційної роботи закладу вищої освіти засобами іноземної мови зокрема.

Ключові слова: профорієнтаційна робота, заклад вищої освіти, абітурієнт, іноземна мова, сильні сторони, слабкі сторони, діяльність.

Yulia MATVIYIV-LOZYNSKA,*orcid.org/0000-0002-6726-2537*

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Foreign Languages, Lviv Polytechnic National University

(Lviv, Ukraine) *lozynskajuliya@yahoo.com*

ORGANIZATION OF VOCATIONAL GUIDANCE WORK IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MEANS OF FOREIGN LANGUAGE

The article considers the topic of organization and conduct of career guidance work in higher education institutions, which is relevant in the period of declining birth rate, which affects the number of students in higher education institutions. This problem is highlighted as one of the main activities of higher education institutions aimed at providing the student segment with potential applicants. The scientific article describes the purpose, which is to prepare and conduct foreign language training activities in secondary schools by teachers of higher education institutions to interest and motivate school graduates to enter this institution of higher education. Aspects of the carried out activity are covered. The analysis of relevant publications on the given problems is carried out. It is proved that this topic has been studied by scientists and the practical application of this problem is of the greatest importance for its practical implementation. The practical application of the applied discipline of a foreign language in order to popularize the subject and institution of higher education, where this discipline is taught, is demonstrated. The plan of a typical foreign language lesson for conducting among potential entrants is given. Examples of exercises and tasks for school graduates, a sample quiz between class teams to determine the level of English proficiency, etc. are given. The strengths and weaknesses of the process on the basis of secondary schools in the city of Lviv are highlighted. Based on the experience of career guidance activities in schools, practical recommendations are given to improve the organization of career guidance work of higher education institutions.

Key words: career guidance work, institution of higher education, entrant, foreign language, strengths, weaknesses, activity.

Постановка проблеми. Сучасна освіта перебуває в складному періоді реформації. До економічних викликів за останні роки додалися наслідки складної демографічної ситуації в Україні, коли рівень народжуваності різко знизився в 90-і роки. На цьому етапі заклади вищої освіти різного профілю знаходяться в стані конкурентної боротьби за наповнення студентами запропонованих напрямів підготовки та спеціальностей.

З метою виживання в цих реаліях і запобігання скороченню складу науково-педагогічного персоналу кожен заклад вищої освіти намагається проводити якісно організовану профорієнтаційну роботу. Цей вид діяльності є одним із ключових аспектів розвитку закладів вищої освіти й перебуває під постійним контролем. Якісно організована профорієнтаційна робота передбачає систему підготовки та проведення низки заходів з подальшим залученням потенційних абітурієнтів до студентів цього закладу вищої освіти.

Аналіз досліджень. Профорієнтаційна робота закладів вищої освіти проводиться згідно з чинними нормативними документами: законами України «Про освіту», «Про зайнятість населення», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» тощо. На основі поданих документів і рекомендацій Міжнародної організації праці щодо орієнтації молоді укладена Концепція державної системи професійної орієнтації населення (далі – Концепція).

Відповідно до положень Концепції, професійна орієнтація населення розглядається як «комплексна науково обґрунтована система форм, методів та засобів впливу на особу з метою оптимізації її професійного самовизначення на основі врахування особистісних характеристик кожного індивідуума та потреб ринку праці» (Концепція державної системи професійної орієнтації населення, 2008). У Концепції також зазначається, що на цьому етапі недостатньою є спільна робота з профорієнтації населення, яку проводять соціальні служби для молоді, професійні та вищі навчальні заклади, певні підрозділи служби зайнятості тощо та яка не відповідає сучасним вимогам.

Крім нормативних документів, проблемами профорієнтаційної діяльності в різних аспектах займалися відомі вітчизняні вчені: О. Балла, І. Зязюн, В. Кремень, М. Тименко, Б. Федоришин та ін. Закордонний досвід проведення профорієнтаційної діяльності досліджували Н. Абашкіна, Н. Балацька, Г. Дмитрієв, В. Павлюк, Д. Приходько та ін.

І. Заєць зазначає, що питання корисності в суспільстві «Чим я можу бути корисним су-

спільству? Яку цінність Я несу? Яка моя життєва місія?» для молодих людей сучасного покоління є вагомим щодо обрання професійної діяльності (Заєць, 2020: 47).

Науковці (Є. Єгорова, Д. Закатнов, О. Ігнатівич В. Кобченко, Н. Побірченко та ін.) розглядають профорієнтацію як одну з найважливіших професійних технологій, націлену на професіоналізацію особистості, що сприяє водночас гуманізації й технологізації професійного вибору (Єгорова, 2014).

Ураховуючи всі вищезазначені дослідження, можемо стверджувати, що проблема профорієнтаційної роботи є важливою не лише на локальному, а й на державному рівнях. Незважаючи на вагомий результати в цій сфері діяльності, є достатньо простору для подальших наукових розвідок, зокрема на прикладі окремого закладу вищої освіти.

Метою статті є продемонструвати можливості проведення профорієнтаційної роботи засобами іноземної мови в середніх школах викладачами закладів вищої освіти, щоб зацікавити та мотивувати випускників до вступу в заклад вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Організація профорієнтаційної діяльності закладу вищої освіти є складним процесом, який вимагає досконалої організації системи роботи, предметного наповнення та якісної імплементації. Цей напрям діяльності в сучасних умовах розвитку вищої освіти є одним із пріоритетних через забезпечення контингенту студентів потенційними абітурієнтами серед випускників шкіл. Існує жорстка конкуренція між закладами вищої освіти за абітурієнтів – майбутніх студентів.

Подана стаття висвітлює особливості організації профорієнтаційної діяльності в Національному університеті «Львівська політехніка». З огляду на багаторічну історію та репутацію, університет проводить значну роботу в цій галузі.

На рівні закладу вищої освіти існує координатор цього виду роботи, оскільки профорієнтаційна діяльність проводиться не індивідуально, а в комплексі презентації найбільш популярних і цікавих дисциплін університету, які можна адаптувати для випускників шкіл також. Координатор налагоджує домовленості з керівництвом шкіл міста Львова, у яких проводяться заходи з профорієнтаційної діяльності. Як правило, одна школа складає графік на один тиждень для демонстрації презентацій викладачів університету з учнями 9-11 класів з декількох дисциплін.

Презентації проходять у цікавих формах із залученням новітніх технологій і досягнень з тієї чи іншої галузі науки. Майбутні абітурієнти активно

залучаються до дискусій, ігор, різноманітних видів навчальної активності, мають можливість експериментувати (на заняттях із хімії, наприклад) тощо. З окремих предметів є можливість проводити відповідні презентаційні заходи на базі аудиторій і лабораторій університету за погодженням.

У статті хочемо зосередитися в основному на профорієнтаційній діяльності засобами іноземної мови. Тематика заняття вибирається викладачем закладу вищої освіти доволіно, не дотримуючись шкільної навчальної програми, з метою залучення всіх школярів групи певного класу до активної роботи на занятті. Як правило, тематика – загальна, доступна для всіх рівнів володіння мовою.

Наступним етапом підготовки до проведення профорієнтаційного заходу є складання корпоративної презентації з іноземної мови з використанням різних аспектів її вивчення на основі представлено нижче плану заняття.

Lesson Plan “It’s time...”

1. Discussing grammar construction *It’s time..., It’s high time..., It’s about time...*

It’s time to do smth.

e.g. *It’s time to go home*

It’s time for smb. to do smth.

e.g. *It’s time for us to go home.*

It’s time you did smth.

e.g. *It’s time the students handed in the tests.*

2. **Discussing the quote: “Time is free but it’s priceless. You can’t own it but you can use it. You can’t keep it but you can spend it. Once you’ve lost it, you can never get it back”.**

3. Discussing the personal work-life balance

4. Vocabulary practice:

1. work-life balance	a. a successful book
2. overtime	b. giving right amount of your time to work and to the rest of your life
3. a best-selling book	c. an idea
4. an advantage	d. working more than your normal work hours
5. a concept	e. the ability to work from different places
6. to fade	f. a positive thing about something
7. freedom	g. to become less clear or visible
8. mobility	h. being free to do what you want

5. Listening activity with questions:

- How popular is Chris Svensson’s book?
 - Not very popular
 - Very popular
 - It’s new. People don’t know it yet.

2. What is the work-life balance like in traditional workplaces?

- Work lives and private lives are clearly divided.
- People work too much overtime and so they have no private life.
- People are free to manage the balance themselves.

3. How often do people do overtime?

- Often
- Sometimes
- They don’t.

6. Idioms on time practice:

- In the nick of time
- A whale of time
- The eleventh hour
- Born yesterday
- Put on ice
- Do time
- Down time
- On my watch
- Beat the clock
- Call it a day

7. Group work. Activity “Correct the mistakes”

1. Steve is older than I.	8. Let’s go home, don’t we?
2. Tracey studies hardly.	9. It’s a five-stars hotel.
3. You shouldn’t to shout.	10. I’d like studying English.
4. I used to eating much.	11. I’ll make the dinner when I’ll be at home.
5. We moved to Lviv a year before.	12. We must to choose future profession.
6. He is interesting in football.	13. I said that I will be busy.
7. This film was enough boring.	14. We have did the task.

8. Steve Jobs’s motivational presentation «Keep looking. Don’t settle» with further discussing.

Представлений план навчального заняття є остаточним варіантом, який видозмінювався впродовж апробації в декількох школах міста Львова. Цей зразок плану заняття може бути основою на подану тематику для викладачів іноземної мови не лише університету, а й для старших класів середньої школи, можуть бути внесені зміни викладачами-предметниками згідно з поставленими цілями та завданнями.

Профорієнтаційна діяльність виконує особливу функцію в навчальному процесі. Завдяки організації якісного проведення профорієнтаційних заходів результати задовольняють усіх учасників цього виду діяльності: випускники шкіл мотивовані до вибору майбутньої професії,

заклади вищої освіти отримують потенційних абітурієнтів, які стануть студентами, спостерігається безперервний логічний зв'язок: середня школа – вища освіта.

Висновки. Розглянувши особливості організації профорієнтаційної діяльності у вищій школі, можемо стверджувати, що такий вид роботи є надзвичайно важливим у діяльності будь-якого закладу вищої освіти в умовах переходу до ринкової економіки. На цьому етапі спостерігається боротьба всіх закладів освіти за студентів. Профорієнтаційну діяльність проводять усі навчальні заклади, проте не завжди якісно. Якість проведеної роботи визначається системністю й наповненням профорієнтаційних заходів.

На прикладі Національного університету «Львівська політехніка» продемонстровано профорієнтаційні заходи засобами іноземної мови, подано план типового заняття. Відповідно до

розробленого плану, у супроводі мультимедійної презентації можна побудувати змістовне заняття з учнями шкіл з метою популяризації навчальної дисципліни та цього закладу вищої освіти.

З огляду на все викладене вище, можна стверджувати, що цей вид діяльності необхідно систематично та якісно проводити серед випускників шкіл. Профорієнтація повинна відповідати іміджу закладу вищої освіти, тому, відповідно, представники із цього закладу мають усвідомлювати важливість цього процесу й ставитися належним чином до реалізації цього виду діяльності, який забезпечує навчальний заклад студентами, а науково-педагогічний персонал – стабільною роботою та впевненістю в майбутньому.

До подальших розвідок можемо відносити урізноманітнення завдань і методики проведення профорієнтаційної діяльності та шляхи її вдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заєць І. В. Професійна орієнтація: актуальність в наш час та перспективи майбутнього. *Профорієнтація: стан та перспективи розвитку* : матеріали X Всеукр. психол.-пед. читань, присвячених пам'яті докт. пед. наук, проф. Б. О. Федоришина (м. Київ, 2020). Київ, 2020. С. 45–50.
2. Концепція державної системи професійної орієнтації населення : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.09. № 842. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.08.2021).
3. Професійна орієнтація : підручник для студентів / Є. В. Єгорова та ін. ; ред. О. М. Ігнатівич. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 240 с.
4. Тименко М. М. Професійна орієнтація та кар'єрне навчання учнів у середніх навчальних закладах Англії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Інститут педагогіки НАПН України. Київ, 2017. 228 с.
5. Приходько Д. С. Сучасний стан та перспективи розвитку системи профорієнтації молоді: Український та Європейський досвід. *Педагогічні науки* : збірник наукових праць. Херсон : ХДУ, 2016. № 129. С. 181–187.

REFERENCES

1. Zaiets I. V. Profesiina oriientatsiia: aktualnist v nash chas ta perspektyvy maibutnoho. Proforiientatsiia: stan ta perspektyvy rozvytku : materialy X Vseukr. psykhol.-ped. chytan, prysviachenykh pamiati d-ra. ped. nauk, prof. Fedoryshyna B. O. [Vocational guidance work: topicality at present and perspectives of future] (Kyiv, 2020). Kyiv, 2020. pp. 45–50 [in Ukrainian].
2. Kontseptsiiia derzhavnoi systemy profesiinnoi oriientatsii naseleunia [Concept of state system of vocational guidance work of the population]: postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 17.09.2008 r. Nr 842. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/842-2008-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 19.08.2021) [in Ukrainian].
3. Yehorova Ye. V., Ihnatovych O. M., Kobchenko V. V., Lytvynova N. I., Marchenko I. B., Merzliakova O.L., Syniavskiy V. V., Tataurova-Osyka H. P., Shevenko A. M. Profesiina oriientatsiia [Vocational guidance work] : pidruchnyk [dlia studentiv] / red. O. M. Ihnatovych. Kirovohrad : Imeks-LTD, 2014. 240 pp. [in Ukrainian].
4. Tymenko M. M. Profesiina oriientatsiia ta karierne navchannia uchniv u serednikh navchalnykh zakladakh Anhlii [Vocational guidance work and career studying of pupils in schools in England]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01 / Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy. Kyiv, 2017. 228 pp. [in Ukrainian].
5. Prykhodko D. S. Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku systemy proforiientatsii molodi: Ukrainyskyi ta Yevropeyskyi dosvid [Current state and perspectives of development of vocational guidance work system of the youth]. Pedahohichni nauky : zb. naukovykh prats. Kherson : KhDU, 2016. Nr 129. P. 181–187 [in Ukrainian].